

Marko Medved, *Filius conventus Fluminensis. Augustinci pustinjaci sv. Jeronima u Rijeci, Srednja Europa – Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2020., 757 str. ISBN: 978-953-8281-22-8.*

Marko Medved dugi se niz godina bavi istraživanjem crkvene povijesti Rijeke o kojoj je objavio čitav niz vrijednih i zapaženih radova. Istražujući povijest augustinskog samostana sv. Jeronima, jednog od najvažnijih segmenata kasnosrednjovjekovne i ranonovovjekovne povijesti grada Rijeke, autor je ostvario kapitalno djelo riječke historiografije. Iscrpno istražujući u domaćim i stranim arhivima, donio je brojne arhivske izvore, uglavnom neobrađene i nepoznate hrvatskim povjesničarima. Ujedno je istražio brojnu literaturu koju je kritički preispitao te ispravio mnoga kriva tumačenja.

U uvodnom poglavlju „Nepoznata povijest augustinaca pustinjača u riječkom sv. Jeronimu” autor nas polako uvodi u temu dajući nam osnovne informacije o svetom Augustinu po kojem je ova redovnička zajednica dobila ime, nastanku ovih redovničkih zajednica te njihovim osnovnim obilježjima. Ukratko navodi svu relevantnu literaturu te sačuvanu arhivsku građu riječkog augustinskog samostana. Osim u hrvatskim arhivima u Rijeci i Zagrebu, autor je istražio građu koja se čuva u Beču, Rimu, Münchenu, Ljubljani i Budimpešti. Uvodno poglavlje završava povijesnim podacima o zemaljskim gospodarima Rijeke u doba utemeljenja riječkog samostana, feudalnim obiteljima Devinskih i Walseeovaca.

U sljedećih jedanaest poglavlja autor je obradio prisutnost augustinaca u Rijeci, ali i djelovanje riječkih redovnika u bavarskoj provinciji u kojoj su se nalazili. Ističe značaj riječkog samostana koji je do polovice 17. stoljeća bio generalni samostan, tj. bio je podložan izravnoj ingerenciji generalnog priora augustinskog reda. Nakon toga dolazi do reforme provincije kada se koruško-štajerski distrikt pridružuje austrijskom u austrijsku augustinsku provinciju

(1669. – 1788.). Radnju završava poglavljem o zatvaranju riječkog augustinskog samostana.

Poglavlje u kojem obrađuje dolazak augustinaca u Rijeku te utemeljenje samostana i crkve sv. Jeronima započinje propitivanjem dosad uvriježene godine 1315. kao godine utemeljenja samostana kritičkom obradom povelje koju je 1429. izdao Reinprecht IV./III. Walsee i analitičkim pristupom literaturi. Medved kao vjerojatniju godinu utemeljenja predlaže 1368. te je stavlja u kontekst povratka Rijeke Devincima nakon kratkotrajnog posjeda Frankopana. Donosi desetak dokumenata iz 14. stoljeća kroz koje uočava veze riječkog samostana s Ljubljanom, Brnom i Völkermarktom. Autor istražuje i mogućnost ranije prisutnosti augustinske pustinjačke zajednice u Rijeci te se ukratko osvrće na vilhelmita i evangelizacijsko djelovanje bavarskih augustinaca u Srednjoj Europi. Također donosi i nekoliko izvora kroz koje propituje i mogućnost postojanja starije augustinske crkve.

Sljedeća dva poglavlja kronološki je posvetio 15. i 16. stoljeću, razdoblju u kojem su riječki augustinski samostan i njegovi redovnici ostavili najznačajniji trag u riječkoj povijesti, ali i povijesti bavarske provincije augustinaca.

Djelovanje riječkog augustinskog samostana promatra i kroz njihove ekonomske aktivnosti, od brojnih zaklada koje dobivaju do vlasništva nad brojnim dobrima kao što su vinogradi, mlinovi, peći, rudnik u Studeni, zatim podavanja augustinskih selišta i na kraju svih najnova. Čitavo poglavlje posvećeno je opatiji sv. Jakova koja je jedno vrijeme bila u posjedu riječkih augustinaca. Opisuje i sve ostale augustinske crkve među kojima su Sv. Andrija apostol, Sv. Augustin, Sv. Cecilija, kapele sv. Martina i sv. Nikole kao i kapele Svetog Trojstva i Bezgrešnog začeća u samom samostanu navodeći sva dobra i posjede vezane uz te crkve. Ujedno su augustinci vodili i hospital te višu školu. Autor smatra da se u potonjoj školovao i poznati slovenski protestant Primož Trubar. Mjesta u svojoj knjizi autor je našao i za sve bratovštine koje su djelovale u sklopu samostana. Čitavo poglavlje posvećuje i liturgiji riječkih augustinaca osvrćući se i na problem pitanja jezika u liturgiji.

U svim poglavljima autor detaljno opisuje i sve zaslužne pojedince koji su djelovali u riječkom samostanu, među kojima su riječki augustinac Ivan koji je krajem 14. stoljeća bio doživotni prior samostana u Brnu. U 15. stoljeću djelovali su provincijal, biskup i diplomat Marko Riječanin, prior Pavao iz Rijeke, Božo Nikolić i Nikola Riječanin, u 16. stoljeću prior i provincijal Primožić, a na prijelazu iz 16. u 17. stoljeće Ivan Klobučarić, kartograf nadvojvode Karla, zatim senjski biskup i riječki građanin Ivan Krstitelj Agatić, štajersko-koruški provincijal Ivan Krstitelj Gladić iz Rijeke i mnogi drugi.

Na kraju knjige nalaze se tri priloga, kronotaksa priora samostana, sačuvani izvori koji se odnose na ugovore, legate i ostale pravno-financijske poslove donesene kronološkim redom u obliku regesti te transliteracija teksta *Phoenix redi-vivus* nastalog pri polaganju kamena temeljca za proširenje samostana 1726. go-

dine. Knjiga sadržava popis izvora i literature te kazalo imena i zemljopisnih pojmova, a ukupno ima 757 stranica.

Osim sustavnog pristupa temi odlika je knjige i mnoštvo dosad nepoznatih podataka. Među njima treba naglasiti otkriće dvaju iluminiranih rukopisa povezanih s riječkim augustincima. Prvi se nalazi u Veroni, a izradio ga je Nikola Riječanin 1462. godine. Drugi je iluminirani misal iz 1464. godine koji je naručio otac Damjan iz Rijeke, a pohranjen je u Britanskoj knjižnici u Londonu.

Smatramo da je prikazana knjiga izniman historiografski doprinos riječkoj povijesti, ali i mnogo šire te da su njome riječki augustinci dostojno vraćeni u kolektivnu memoriju grada. Nadamo se da će na ovakav način biti obrađene i druge riječke crkvene ustanove (kao što su riječki zborni kaptol i arhiđakonatski samostani kapucina i isusovaca te franjevac na Trsatu).

Knjiga Marka Medveda pruža pregršt materijala za daljnja istraživanja, ali i otvaranje brojnih stručnih polemika. U svakom slučaju njezino je mjesto na polici svakoga tko se zanima za zavičajnu povijest Rijeke i njezina okružja.

Željko Bistović